

ראש ממשלת ישראל הפליט השבוע
 פסוק גדול. פסוק שיוזכר זמן רב אחרי שיישכחו הנסיבות בהן נאמר. הוא יוזכר מפני שהוא מבטא בדיוק נמרץ את אשר מרגישים מאות אלפי איש ביש"ר ראל כלפי תנועה שהשפיעה באופן כה מכריע על היינו ועל חינוכנו. בישיבה של מרכז מפא"י, שנועדה לדון ביחס המפלגה כלפי התנועה הציונית, אמר החבר דויד בן-גוריון:

"ההסתדרות הציונית היתה פירגום לבנין הארץ. פיגום מחסלים אחרי גמר הבנין."

לא חשוב מה בדיוק המריץ את ראש הממשלה לקבוע הלכה כה פסקנית ורסופית.

יתכן שהשפיע עליו רצונו לרכוז את כל הכוח הרוחני והחומרי בידיו ממשלת ישראל, אשר בראשה הוא עומד, ולחסל את "הגופים החלקיים" המפריעים לריכוז טוטאלי זה.

יתכן גם שמשפיעים עליו גורמים אישיים, כגון יחסו האישי לנושאי ההסתדרות הציונית, למשה שרת ולכמה מעסקני התנועה הציונית בתורו.

אולם עם כל האימפולסיות שלו ועם כל נטייתו לכתור לעצמו כתרם כאיש-הרות העוסק במופשטות, תהיה זאת עטות חמור רה אם נשכח אף לרגע אחד כי דויד בן-גוריון הוא פוליטיקאי.

פוליטיקאי — לפני הכל, מעל לי כל זומעבר לכל.

נמאם לו לשמוע את נאוניהם של מגיגים ציוניים שאינם חולמים אפילו להשיח תקע בישראל.

נמאם לו לחלוק כבוד לעסקנים שציונותם מתבטאת בעיקר בנכונותם לחיות ולטיל על-חשבון העם היהודי ברחבי תבל.

נמאם לו לקרוא ידיעות סנסציוניות על תוכניותיו האחרונות של ה"דר" גולדמן — על נסיעתו הקרובה למוסקבה, או לקאהיר, או לירח — אחרי שכל תוכניותיו הקודמות של הנשיא הנכבד, ללא יוצאת מן הכלל, נתגלו כאחיות-עיוניים חסרת-שחר.

לעתים נדמה כי הדור הצעיר מואס בכלל בקשרים עם יהודי הפזורה. מגיעים ארצה סיפורים מכווערים על יחס אנטי-יהודי קיצוני מצד צעירים ישראליים המבקרים בחו"ל. אולם אלה הגומות שאינן מעידות על התחושה הכללית.

הנוער הישראלי מכיר בצורך לקיים קשרים כלשהם עם יהודי העולם. הוא רק רוצה שקשרים אלה יהיו כנים משני הצדדים. ארי גון יהודי עולמי, שמטרתו לעזור למדינת ישראל ולקיים קשר רוחני עמה, הוא דבר רצוי. ארגון המ"פ פטפט על קיבוץ גלויות, מבלי להאמין בכך אף לרגע, מיותר לחלוטין.

כל זה ברור לפוליטיקאי הערומי העומד בראש הממשלה. הוא תירגם תחושה זו ליסימה פוליטית.

סיפמה היא מוצלחת, מפני שהיא שומרת על שווי-המשקל. פיגום הוא דבר נחוק. בלעדיו לא היה הבית גיבנה.

על הפיגום

וכפוליטיקאי הוא מתונן בחוש הששי — הכישרון לחוש בתת-הכרתו בנורמים המסוריים של התודעה הציבורית. בזאת כוח, בזאת הוא עולה עדיין שיעור על כל שאר העסקנים של המשטר הקיים.

הוא הוכיח זאת בבחירות האחרונות. הוא הוכיח זאת בעסקותיו עם גרמניה. והוא מוכיח זאת, שוב, ביחסו לתנועה הציונית.

יש לאיש הזה כשרון מיוחד לנחש מה נעשה בלב הדור הצעיר. אפשר לחיך על הבאטל-דרס שלו ועל שאר הנסיבות להזדהות מופרות עם הנוער הכפוף לפיקודו בצה"ל. אבל מאחורי ההצגה החיצונית, פועל מוח חריף ורגיש.

איש כמו בן-גוריון מסוגל להסיק מסקנה מן ההצלחה הפנטסטית של הצגת "היה היו זמנים" — הוא מבין שכאן פועל לא רק הכושר המוסחרי המפליא של דן בן-אמוץ ושות'. כאן פעלו הגעגועים של דור חדש, שניתק את עצמו מן השרשים היהודיים הזרים, והרוצה לחזק את שרשיו המקומיים, הארציים.

אין פירוש הדבר כי דויד בן-גוריון הוא חלוץ המתשבה הלא-ציונית בארץ. הוא אינו אנטי-ציוני באמת. הוא אנטי-הסתדרות-ציונית. אמנם, בן-גוריון הוא האיש שהכריע, עם קוש המדינה, כי גורלה יהיה נתון בידי ארצה רחיה בלבד, וכי שום יהודי בעולם לא יורשה לקחת חלק כלשהו בעניניה הפנימיים. הדבר נראה כיום מובן מאליו — אבל הוא לא היה מובן מאליו ב-1947. אדם אחד החליט, והכרעתו נתקבלה מבלי שאיש הרגיש בכך.

אך מצד שני לא ויתר בן-גוריון מעולם על סיסמתו הציונית העולה הסינתטית: קיבוץ גלויות, ריכוז כל יהודי העולם במדינה, ועוד. הדבר נותן הוא מועיל לאיסוף הכספים, ואין כל סיבה להניח שבן-גוריון אינו מאמין בסיסית מות אלו בלב שלם.

לכן, אין זה נכון כי הגדרת "הפיגום הציוני" היא נסיון של בן-גוריון למנות את עצמו לראש "הפעולה השמית", או לייסד תנועה כנענית חדשה. בשנה ה-73 של חייו, אין אדם אומר שלום לכל הערכים אשר למענם לחם במשך שני דורות. אין הדבר אפשרי, וגם אין לדרוש זאת ממונ.

בן-גוריון אינו חלוץ המהפכה הכניענית או השמית, אולם הוא יודע שזה זרם העתיד. החוש הששי שלו — הסיסמור גראף הגיאוגי לתזוזות דעת-הקהל — מלמד אותו שזהו תהליך בלתי-ימנע, שיטביע את חותמו על הדור הבא.

הוא עצמו הגדיר זאת יפה: "הדעות חלוקות בין אלה השקועים בהרגלי עבר ובין אלה שליבים נתון לעתיד".

וזה, כמובן, נכון. רוב עסקני המשטר הקיים לא הבינו זאת. אין הם עוקבים, כמו מנהיגם העליון, אחרי זרמי התודעה של הדור הצעיר. נדמה להם ששום דבר לא השתנה מאז היו הם צעירים. אין הם משערים כי עצם הקמתה וקיומה של מדינת ישראל מוכרח לעצב דפוסיים חדשים לגמרי בנפשם של הנולדים והמתחנכים בה.

בן-גוריון הכיר בגל העתיד, וכני אה לפוליטיקאי ממולח וגמיש הוא החליט לרכב עליו.

בעיני הנוער, מנוחך עצם קיום התנועה הציונית. ובן-גוריון אומר זאת. לנוער אין סבלנות להקשיב למי ליצת המנהיגים הציוניים, המתכחשים למליצות אלה בכל רגע של חייהם. ושוב אין איש המכ"טא הוסדרסבלנות זו ביתר כשרון מאשר דויד בן-גוריון.

אם דרושה הוכחה כלשהי לנכונות גישתו של בן-גוריון בשאלה זו, הרי היא נמצאת בדמותו של האיש המייצג את הגישה ההפוכה — הדוקטור נחום גולדמן,

נשיא התנועה הציונית. לפני כמה ימים הכריז גולדמן באמריקה כי אין כל אפשרות לי רכז את יהודי העולם במדינת יש"ר אלא.

במעשיו, מוכיח הדוקטור הנכבד שהוא אף אינו מאמין באפשרות של ריכוז הדוקטור טור גולדמן עצמו במדינת-ישראל. הנשיא הציוני, הסמל היה של רעיון קיבוץ הגלוי-יות, אינו מוצא לנכון להשתקע בארץ-ישראל, להביא לכאן את משפחתו ואת רכושו הרב. אין הוא רואה אפילו אפשרות להתייחס בעבודתו הציונית. הוא רוכב בעת ובעונה אחת על חצי תריסר סוסים, שכל אחד מהם צולע בכיוון אחר.

בתור נשיא ציוני, הוא חייב לתמוך ברעיון שאין קיום ליהודים ב"גלות". כנשיא הקונגרס היהודי העולמי, הוא חייב לתמוך ברעיון ההפוך — שיש קיום ליהודים ב"גלות" ושיש ללחום על זכויותיהם שם. וכי ראש "מועדון הנשיאים" של הארגונים היהודיים בארצות-הברית, הוא חייב לתמוך ברעיון שיהודי אמריקה כלל אינם מהווים שונה והעליונה. אלא חלק בלתי-נפרד מן האומה האמריקאית, אשר לה נתונה נאמנותם הראשונה והעליונה.

אפשר היה להציע ל"דר" הנכבד כי במצב זה מוטב לו לחתור על כהונתו הציונית, ולפנות את המקום לאורח ישראלי שאינו עוסק בדבר אחר. על כך יש לחסידי דוקטור גולדמן תשובה ניצחת:

"אם גולדמן ילך, תתפורר התנועה הציונית כולה. הוא הדבר היחיד המחזיק אותה. הוא מוכרח לשייל כל הזמן מארץ לארץ — כי כל זמן שהוא נמצא בארץ מסויימת, קיימת בה תנועה ציונית. ברגע שהוא עוזב, אין בה תנועה ציונית."

אור עובדות אלה, האם מוזר כל-כך שהדור הצעיר בארץ מואס בתנועה זו, שאיש אינו יודע אם היא קיימת, לשם מה היא קיימת ומה היא מסמלת?

מפרקים אותו מפני שהוא מיותר ומוזק לדירי הבית — לא מפני שדירי הבית שונאים אותו.

קרוב לדאי כי האומה העברית החדשה בארץ ישראל לא היתה קמה לולא הפנתה התנועה הציונית את אבותינו לארץ-ישראל, שעה שהחליטו להפנות-עורף לארץ רופה שונאת-היהודים. אך הנה נולדה האומה, זו שהקימה את ה"מדינה — והפיגום מפריע לה לריאות את הנוף בו עומד הבית, ואף לבוא כמגע עם דירי הכתים השכנים.

הציונות אינה הפיגום היחיד בהיסטוריה שסירב להתפרק אחרי שמילא את תפקידו. דברי ימי העולם מלאים פיגומים מסוג זה. האחרון בשרשרת הוא הדיקטטורה על הפרד ליטריון, שהוקמה על-ידי לנין לימי-המעבר עד להתגשמות הקומוניזם. עברו כמעט 43 שנה של ימי-המעבר, והפיגום עדיין עומד במלוא חוסנו. אין שום סימן שהמדינה "תיעלם מאליה" בארץ הסובייטים, כפי שקארל מרקס תיאר לעצמו.

פיגומים אינם נעלמים מעצמם. תנועה היסטורית, כמו התנועה הציונית, יוצרת קבוצות-אינטרסנטים, המפיקות הנאות וזכויות יתירת מקומה. דומני שאין בהיסטוריה אף דוגמה אחת של קבוצה-אינטרסנטית כזאת הכורתת מרצונה החפושי את הענף עליו היא יושבת.

גם בן-גוריון לא יעשה זאת. הוא פוליטיקאי יותר מדי פיקח מכדי שיחפס את הפיגום הציוני, שאחרי ככלות הכל משרת את מולדתו. הוא רק ילעג לו ויקרוץ בעינו לעיני בר הדור הצעיר, כאחד האומרים: "אתם יודעים, ואני יודע, שהקר-שים הרקובים האלה יתמוטטו, במקדם או כמאוחר."

וגם זה נכון. אלא שאין להסתפק בכך. בשביל בן-גוריון זה מספיק. לדור הצעיר אין זה מספיק, הוא חייב לגשת לפירוק המבנה המפריע